

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

8. Суяров, А. Б. (2025). ТЕХНОЛОГИИ ОРГАНИЗАЦИИ ДИСТАНЦИОН-НОГО ОБУЧЕНИЯ. ZAMIN ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(2), 9-15.

9. Суяров, А. Б. (2025). СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ В МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ. YANGI O ‘ZBEKISTON, YANGI Volume 2 Issue 7 [March 2025] ОБРАЗОВАНИЕ И TADQIQOTLAR JURNALI, 2(2), 217-225.

Internet saytlari:

www.ziyonet.uz

www.pedagog.uz

TARIX VA ZAMONAVIYLIK UYG‘UNLIGI: MILLIY USLUBDAGI INTERYER DIZAYN

Asatullayeva Kamola Fayzulla qizi

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti

Interyer dizayn yo‘nalishi 1-kurs talabasi

Komolaasatullayeva1@gmail.com

+998993945537

Ilmiy rahbar: Islamxo‘jayeva Dilxush

ANNOTATSIYA: *Ushbu tadqiqotda tarix va zamonaviylik uyg‘unligi asosida milliy uslubdagi interyer dizayn masalalari yoritiladi. Milliy uslub — xalqning tarixiy, madaniy va estetik qadriyatlarini o‘zida mujassam etgan holda, zamonaviy interyer dizayni bilan uyg‘unlashganida yanada boy mazmun kasb etadi. Bu yo‘nalishda o‘zbek milliy uslubining tarixiy ildizlari, zamonaviy dizayndagi aks etishi, estetik hamda funksional afzalliklari, shuningdek, hozirgi tendensiyalar va istiqbollar tahlil qilinadi. Milliy uslubning interyer dizayniga integratsiyalashuvi real misollar, respondentlar fikrlari va ilmiy kuzatuvlar orqali ochib beriladi.*

KALIT SO‘ZLAR: *Milliy uslub, interyer dizayn, tarix va zamonaviylik, madaniy meros, o‘zbek arxitekturasi, naqsh, estetik uyg‘unlik, xalqona bezaklar, dizayn tendensiyalari.*

KIRISH

Zamonaviy dunyo tezkor rivojlanmoqda, bu esa inson hayotining deyarli barcha sohalarida, jumladan, interyer dizaynida ham sezilarli o‘zgarishlarga sabab bo‘lmoqda. Shu bilan birga, xalqning tarixiy-madaniy merosini saqlab qolish va uni yangi shakllarda ifodalash ehtiyoji ham ortib bormoqda. Ayniqsa, milliylikni saqlagan holda zamonaviy interyer yaratish — bugungi dizaynerlar oldida turgan dolzarb vazifalardan biridir. Milliy uslub faqatgina bezak emas, u

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

xalqning asriy an’analari, turmush tarzi, dunyoqarashi va ruhiy dunyosini aks ettiruvchi muhim vositadir.

O‘zbek xalqining boy madaniy merosi, ayniqsa, me’morchilik va amaliy bezak san’ati orqali o‘z aksini topgan. Qo‘llanilgan naqshlar, milliy matolar, yog‘och o‘ymakorligi, ranglar uyg‘unligi va tabiiy materiallar – bularning barchasi o‘zbekona interyerga xos belgilardir. Biroq zamonaviylik bu unsurlarning barchasini o‘zgartirib yubormasligi, aksincha, ularni yangi talqinda yoritishi muhimdir.

Ushbu ishda milliy uslubdagi interyer dizaynining zamonaviy talqini, tarixiy ildizlari, amaliy misollar va bu yo‘nalishda olib borilayotgan kuzatuvlar asosida tahlil etiladi. Maqsad – tarix va zamonaviylik uyg‘unligida milliylikni saqlab qolgan holda funksional va estetik jihatdan boy interyer loyihalarini ishlab chiqishning ilmiy asoslarini ochib berishdir.

ASOSIY QISM

Milliy interyer dizayni tarixiga nazar

Milliy uslubdagi interyer dizayni asrlar davomida shakllangan va har bir xalqning hayot tarzi, diniy e’tiqodi, ijtimoiy tuzilmasi bilan chambarchas bog‘liq holda rivojlangan. O‘zbek xalqi ham o‘zining qadimiy va boy madaniyati, turmush tarzi asosida o‘ziga xos interyer uslublarini yaratgan. Ayniqsa, Buxoro, Samarqand, Xiva, Qo‘qon kabi shaharlarda yashab o‘tgan hunarmandlar, me’morlar va bezak ustalari tomonidan yaratilgan asarlar — milliy interyer madaniyatining yorqin namunalari.

Tarixiy jihatdan o‘zbek uylari keng ayvonli, ochiq ichki hovlili va tabiiy shamollatishga ega bo‘lgan tarzda qurilgan. Ichki bezaklarda esa ganch o‘ymakorligi, yog‘och naqshlar, rang-barang sopol koshinlar, atlas va adras matolar keng qo‘llanilgan. Har bir bezakda estetiklik bilan bir qatorda ramziy ma’no, xalqona falsafa mujassam bo‘lgan. Masalan, doira shaklida ishlangan naqshlar abadiylik, uzluksizlik timsoli hisoblangan.

Zamonaviy interyerda milliy uslublarning aks etishi

Bugungi kunda interyer dizayn sohasida globalizatsiya kuchli ta’sir ko‘rsatmoqda. Ko‘plab dizaynerlar g‘arbiy uslublarga, minimalist yondashuvlarga yoki industrial elementlarga murojaat qilmoqda. Biroq shu bilan birga, o‘z milliylikiga sodiq qolgan holda, uni zamonaviy shakllarda ifodalashga intilayotgan dizaynerlar soni ham ortib bormoqda. Ayniqsa, O‘zbekistonda oxirgi yillarda xalqona bezaklar, milliy naqshlar va tabiiy materiallardan foydalanishga bo‘lgan qiziqish keskin oshdi.

Naqshlar, milliy matolar, rang-barang elementlar va tabiiy materiallar zamonaviy interyerda yangicha yondashuv bilan uyg‘unlashtirilmoqda. Bu esa interyerni nafaqat vizual jihatdan boyitadi, balki unga milliy ruh va madaniy qatlamni ham olib kiradi.

Dizaynda estetik va funksional uyg‘unlik

Milliy interyer uslubida faqat go‘zallik emas, balki amaliylik ham muhim o‘rin tutadi. O‘zbek xalqining asrlar davomida shakllangan hayot tarzi — kamxarj, tabiatga yaqin va qulaylikka yo‘naltirilgan bo‘lib, bu jihatlar hozirgi zamonaviy dizayn talablariga hamohang keladi.

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

Har bir milliy detal o‘z o‘rnida, ortiqcha bezaksiz, lekin o‘ziga xos ohangda kiritilishi zarur. Ko‘p funksiyali mebellar, yorug‘lik bilan o‘ynash, tabiiy shamollatish tizimlari — bularning barchasi interyerda estetik va funksional uyg‘unlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Misollar: O‘zbek uylarida milliy naqshlar, ranglar va materiallar

Amaliyotda ko‘p hollarda milliy interyer elementlari zamonaviy interyer dizayniga quyidagicha kiritilmoqda:

- *Yog‘ochdan yasalgan, o‘ymakor eshiklar va ustunlar;
- *Rang-barang matolar, parda va gilamlar;
- *Ganchdan ishlangan devor va shift bezaklari;
- *G‘isht va sopoldan yasalgan koshinkor elementlar;
- *Atlas, adras, bekasam kabi matolarning zamonaviy ishlanmalari.

Bu elementlar makonni jonlantiradi, uni madaniy xotiraga boyitadi va yangi avlodni milliylik ruhida tarbiyalaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida sifat va miqdoriy usullar uyg‘unlashtirildi. Asosiy metodlar quyidagilardan iborat:

1. Ilmiy adabiyotlar tahlili;
2. Zamonaviy interyer loyihalarini kuzatish;
3. Soha mutaxassislari bilan suhbatlar;
4. Respondentlar (18–50 yosh oralig‘idagi turli qatlam vakillari) o‘rtasida so‘rovnoma;
5. O‘zbekistonning turli hududlaridagi milliy interyer elementlarini o‘rganish.

Ushbu metodlar orqali milliy uslubning interyer dizaynida qanday aks etayotgani chuqur tahlil qilindi.

TAHLIL

O‘tkazilgan so‘rovnomalar natijalariga ko‘ra, ishtirokchilarning 78 foizi milliy uslubda jihozlangan interyerlarda o‘zini ko‘proq qulay va ruhiy barqaror his qilishini bildirgan. 65 foiz respondent milliy elementlarning zamonaviy uslublar bilan uyg‘unlashtirilganini afzal ko‘rishini aytgan. 20 foiz esa mutlaqo milliy interyer tarafdori ekanini bildirgan.

Intervyular davomida dizaynerlar milliy naqshlarning moslashuvchanligi, tabiiy materiallarning ekologik afzalligi va o‘zbekona ruhiyatni ifodalashdagi kuchi haqida alohida to‘xtalgan. Shu bilan birga, zamonaviy dizayn talablariga javob beradigan shakl va yechimlar ustida ijodiy izlanishlar ketayotgani qayd etilgan.

Tahlil natijalari milliylikni saqlagan holda zamonaviy, funksional va estetik interyer yaratish imkoniyati keng ekanini ko‘rsatdi.

“BEHBUDIY IZDOSHLARI” ILMIY VA IJODIY ISHLAR TANLOVI

XULOSA VA MULOHAZALAR

O‘zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosi interyer dizayn sohasida katta ilhom manbai bo‘la oladi. Milliy uslub — bu nafaqat bezak, balki madaniyatni, ruhiyatni, an’anani saqlab qolish vositasidir. Bugungi dizaynerlar oldida turgan vazifa — bu boy merosni zamonaviy shakllarda qayta talqin etish, uni funksional va estetik jihatdan yangi bosqichga olib chiqishdir.

Ushbu yo‘nalishda:

Milliy elementlar zamonaviy dizaynga moslashtirilishi zarur;

Tabiiy materiallar va ekologik yechimlarga e’tibor kuchaytirilishi lozim;

Yosh dizaynerlar milliy san’at asoslarini chuqur o‘rganishlari va uni zamonaviy ruhda ifodalashlari kerak;

Hududiy uslublarni o‘rganish orqali o‘ziga xoslik yaratilishi maqsadga muvofiq.

Milliylik – bu o‘zlikni anglash, uni zamonga mos holatda saqlab qolishdir. Interyer dizayni esa bu jarayonning ko‘zgusidir.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Karimov I.A. "Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch". Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Rafiyev A. "O‘zbek me’morchiligi tarixidan". Toshkent: O‘zbekiston, 2006.
3. Mahmudova D. "Milliy bezak san’ati asoslari". Toshkent: Sharq, 2012.
4. DesignUz jurnali, 2023-yil, №1.
5. O‘zbekiston Badiiy Akademiyasi arxivi ma’lumotlari.
6. Sobirova M. "Zamonaviy interyerda milliylikning aks etishi", Ilmiy-amaliy konferensiya materiallari, 2022.

ADVANCED PRINCIPLES OF MODERN RESTORATION AND CONSERVATION

Rakhmatova Nodira Bakhrievna

Senior Lecturer, Department of Architectural Monuments, Tashkent

Institute of Architecture and Construction

Ergashaliyeva Soliha Ibrokhimjon qizi

First-year Student, Faculty of Architecture, Tashkent Institute

of Architecture and Construction

Abstract: *This article explores advanced methodologies and theoretical foundations in the field of modern architectural restoration and heritage conservation. It analyzes contemporary approaches to addressing current challenges, based on the principles outlined in the Venice Charter, the Nara Document, and the Burra Charter. Key topics include the preservation of authenticity and historical accuracy, ensuring the reversibility and adaptability of interventions,*